

FINANSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 11/2009 rd

Statsrådets redogörelse för EU-politiken

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 april 2009 statsrådets redogörelse för EU-politiken (SRR 4/2009 rd) till stora utskottet för beredning och gav samtidigt fackutskotten möjlighet att lämna utlåtande i ärendet till stora utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Martti Salmi, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Kari Valonen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Tiina Heiskanen och regionutvecklingsdirektör Jussi Yli-Lahti, arbets- och näringsministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Syftet med statsrådets EU-redogörelse är att ge en samlad bild av de principer som styr Finlands EU-politik, innehållsliga prioriteringar och utvecklingen i vårt EU-inflytande. I skarven mellan ett nytt parlament och en ny kommission är tidpunkten väl vald för en utvärdering av riktlinjerna i vår EU-politik. Också den globala ekonomiska krisen ställer EU inför helt nya utmaningar och det är därför befogat att göra en omvärdering av prioriteringarna.

Redogörelsen behandlas i riksdagen av ett flertal utskott. Följaktligen begränsar sig finansutskottet till aspekter som ingår i dess ansvarsområde, särskilt budgetperioden och budgetfrågor.

Budgetperiodens längd. I redogörelsen föreslår regeringen att budgetperioden ska förkortas från sju till fem år. Tidigare arbetade EU med femår-

iga budgetramar, men bland annat för att förbättra den långsiktiga användningen av budgetmedel förlängdes perioden till sju år. Regeringen menar att en period på fem år skulle fungera bättre och medge att budgetramen skulle kopplas till kommissionens och Europaparlamentets mandatperioder. Det skulle ge ett fastare samband mellan EU:s politik och användning av medel. En kortare budgetperiod ger också större flexibilitet i finansieringen och möjligheter att snabbare reagera för ändrade förhållanden och konjunktursvängningar.

Finansutskottet menar att användningen av medlen kan bli mindre effektiv och genomförandet av programmen ojämnare, om budgetperioden kopplas ihop med parlamentets och kommissionens mandatperioder. Risken är nämligen att parlamentet och kommissionen direkt i början av sin mandatperiod inte har kapacitet att besluta om budgetramarna. Då kan det hända att beslu-

ten skjuts upp till åtminstone följande år, eventuellt ännu längre fram. Därmed riskerar starten för program och projekt under den nya budgetperioden att skjutas upp mycket långt i framtiden.

Följaktligen är det viktigt att budgetperioden inte kopplas ihop med parlamentets och kommissionens mandatperioder om den förkortas. I stället bör budgetperioden överlappa två parlamentsperioder. Då avbryts inte programperioderna av att parlamentet och kommissionen byts ut utan genomförandet kan fortsätta fullt ut också då. Dessutom får institutionerna bättre tidsmässiga förutsättningar att sätta sig in i budgetfrågorna.

I likhet med regeringen anser utskottet att en kortare budgetperiod ger unionen bättre möjligheter att omfördela resurserna. Budgetmekanismen är tungrodd och sju år är en lång tid i ett läge då snabba och kraftiga konjunktursvängningar skulle kräva raska tag för att omfördela medlen. Finansieringen kan visserligen bli mer flexibel också med den nuvarande sjuårsperioden, till exempel om oanvända budgetmedel smidigare kunde flyttas mellan olika rubriker.

Prioritering och finansiering. Av tradition har EU-budgeten inriktats på jordbruk, landsbygdsutveckling och regional- och strukturpolitik. De täcker in ungefär 80 procent av EU:s utgifter. Jordbrukspolitikerna står fortfarande för en stor del (33,9 procent under den pågående budgetperioden), men dess andel har minskat på senare år.

För unionens framtid är det viktigt att budgetprioriteringarna omvärderas och att medel i betydligt högre grad avsätts för verksamheter som främjar tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. Dessutom måste åtgärderna få större genomslag samtidigt som EU måste se till att resurserna ger ett konkret mervärde i relation till åtgärder på nationell nivå.

Regeringen vill också att det ska införas ett tak för nettoutbetalningarna till medlemsstaterna, exempelvis 1 procent av respektive stats bnp.

Under medlemskapet har våra bidrag till EU ökat betydligt och Finland har under en rad år

varit nettobidragsgivare. Men Finland har också fått tillbaka avsevärda belopp, till exempel 2007 fick vi cirka 1,4 miljarder euro i bidrag från EU. I framtiden kommer vårt nettobidrag att öka när fattigare länder har blivit och kommer att bli medlemmar. Följaktligen är det önskvärt med ett utbetalningstak sett ur Finlands synvinkel.

EU-budgeten är en mycket komplicerad mekanism där verksamheten finansieras med så kallade egna medel. De består av bland annat importavgifter och tullar på jordbruksprodukter, en del av momsinkomsterna och i synnerhet de bni-relaterade bidragen från medlemsstaterna. Dessutom finns det en del specialarrangemang för vissa medlemsstater. En av de mest problematiska detaljerna är betalningslättnaderna för Förenade Konungariket.

Det är viktigt att budgetfinansieringen förtydligas för att systemet ska vara jämlikt och rättvist och dessutom tillåta insyn i största möjliga omfattning. I likhet med regeringen anser också utskottet det motiverat att budgeten tydligare kopplas ihop med bnp för att bidragen från alla länder ska grunda sig på deras förmögenhet. I dagsläget är bni-medlen de minst problematiska och kostnadseffektiva delarna i kategorin egna medel.

När EU utvidgas ytterligare blir det ännu viktigare att få bukt med de totala utgifterna och att bromsa upp ökningen av EU-budgeten. Följaktligen är det angeläget att medlemsstaterna håller sig till samma budgetdisciplin när de behandlar EU-budgeten som när de lägger upp sina nationella budgetar.

EU-förvaltningen. EU är behäftat med en utbredd byråkrati och förvaltningen är ofta både komplicerad och ineffektiv. På nationell nivå ter sig i synnerhet förvaltningen och övervakningen av jordbruket och regional- och strukturpolitiken svårförståelig. Dessutom uppstår det oavsiktliga fel när reglerna är så komplicerade. Vidare medför förvaltnings- och övervakningssystemen betydande kostnader samtidigt som de svårtydda förvaltningsmekanismerna minskar medborgarnas förtroende för EU.

Utskottet anser att det snabbt behövs åtgärder för att minska EU-byråkratin och banta den administrativa bördan. Vidare måste förvaltningen bli enklare och effektivare. Lagstiftningen och myndighetsverksamheten måste utvecklas för att det ska kunna skapas en adekvat balans mellan kostnader och nytta för förvaltnings- och övervakningsmekanismerna.

Avslutsningsvis behövs det ett aktivt grepp i EU-politiken och inte minst effektiva åtgärder för att i förväg påverka besluten i EU-frågor.

Som det sägs i redogörelsen måste man satsa på EU-frågor i ett brett perspektiv och vid rätt tidpunkt. Då måste man också se till att det finns adekvata resurser för EU-verksamheten.

Utlåtande

Finansutskottet anför

att stora utskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 8 maj 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Hannes Manninen /cent
vordf. Kari Rajamäki /sd (delvis)
medl. Bjarne Kallis /kd (delvis)
Mikko Kuoppa /vänst
Reijo Laitinen /sd (delvis)
Mika Lintilä /cent
Olli Nepponen /saml
Tuija Nurmi /saml
Kirsi Ojansuu /gröna (delvis)
Heikki A. Ollila /saml
Markku Rossi /cent
Matti Saarinen /sd

Petri Salo /saml
Minna Sirnö /vänst (delvis)
Jutta Urpilainen /sd (delvis)
Pia Viitanen /sd
ers. Esko Ahonen /cent
Timo Kalli /cent
Reijo Kallio /sd (delvis)
Matti Kauppila /vänst
Miapetra Kumpula-Natri /sd (delvis)
Heli Paasio /sd (delvis)
Eero Reijonen /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Hellevi Ikävalko.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Finlands mål visavi Europeiska unionens grundläggande karaktär har förändrats. I redogörelsen om unionens framtid från 2001 motsatte sig Finland federalism och utgick från att Europeiska unionen också i fortsättningen utvecklas som en tät gemenskap av självständiga medlemsstater och europeiska folk. I den nyaste redogörelsen talar regeringen däremot om en överflyttning av fler och fler uppgifter till EU och "globalt ledarskap". För våra närområden förväntar sig regeringen "en målmedveten politik och ledarskap" från unionens sida och beträffande FN understryker regeringen enhetliga insatser. Dessutom vill regeringen att EU "är medlem av FN:s säkerhetsråd" i framtiden. Det står rent av att det för Finland faller sig naturligt "att EU utvecklar sin militära kapacitet".

Regeringen uppskattar att EU ska få en president eftersom det "medger utveckling av enhetligheten i unionens yttre förbindelser". Tidigare motsatte sig Finland en permanent presidentpost eftersom det försämrar de små staternas situation.

Beträffande de frågor som finansutskottet tar upp sägs det följande i redogörelsen: "Den gemensamma valutan och den ekonomiska integrationen som den främjar leder till frågan om den ekonomiska politiken inom euroområdet ska samordnas mer än bara i fråga om den monetära politiken". Dessutom vill regeringen ha "bättre samordning av den sociala tryggheten" och klagar på att den fria rörligheten är "betydligt mindre utvecklade för tjänster än för varor". I energifrågor vill regeringen komma så långt att "energinäten knyter samman hela unionen" trots att det är känt att en sådan utveckling resulterar i fruktansvärt mycket högre elpriser i Finland.

Vi understöder inga federalistiska tankegångar och de är inte heller realistiska eftersom den utvidgade unionen i själva verket är ännu mer splittrad än tidigare. På senare tid har de stora medlemsstaterna samlats för att lägga upp de

stora linjerna för utvecklingen i samband med den ekonomiska krisen. Följaktligen är det både viktigt och samtidigt en svår uppgift att se till jämlikheten mellan medlemsstaterna. Den tummar EU på också i Lissabonfördraget och förslagen där som gynnar de stora medlemsstaterna.

Vi håller inte med regeringen om behovet att "agera i unionens huvudföra". Tvärtom måste Finland bli tuffare i sin intressebevakning. Det gäller också den ekonomiska politiken och socialpolitiken som utan vidare är en del av den. Inom dessa områden måste vi se till att få eget spelrum för att behålla vårt välfärdssamhälle.

Vi ställer oss inte bakom förslaget att korta ner budgetramen från 7 till 5 år och anpassa dem till parlamentets och kommissionens mandattider eftersom det sannolikt skulle försvåra övergången till en ny budgetram.

Vi anser att man allvarligt bör fundera på om det är vettigt att jordbruksstöden går via unionen. Byråkratin måste minskas med alla medel. Dessutom måste fördelningskriterierna ändras för att bättre stödja småbrukare och familjejordbruk och ge lägre matpriser. Jordbrukspolitiken måste dessutom gynna regionalt producerad mat och får inte missgynna ekologisk odling.

EU bör stå i främsta ledet inom utvecklings-samarbetet både kvantitativt och innehållsligt. Bland annat måste EU hjälpa u-länderna att täppa till den skadliga kapitalflykten. Då måste man till exempel göra något åt skatteparadisen.

I arbetslivet måste EU nå upp till en hög nivå på det sociala skyddet. Inhyrda och utsända arbetstagare måste få bättre villkor och de får inte bli ett instrument för lönesänkningar. Vi har all anledning att vara uppmärksamma på den inre marknaden å ena sidan och spänningen i EU mellan de ekonomiska rättigheterna och den sociala dimensionen å andra sidan och samtidigt försöka medverka till att undanröja spänningen genom att mer lyfta fram den sociala dimensionen.

Också invandrare måste ha jämlika villkor. Ingen ska få diskrimineras eller särbehandlas i arbetslivet eller samhället i stort.

I företags- och kapitalbeskattningen behöver vi miniminivåer samtidigt som det krävs större insatser för att bekämpa skatteparadisen och den svarta ekonomin. Vidare måste miljöbeskattningen förbättras så att enskilda länder inte får

en ogrundad konkurrensfördel genom låga miljöskatter.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att stora utskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 8 maj 2009

Mikko Kuoppa /vänst
Minna Sirnö /vänst
Matti Kauppila /vänst

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Regeringens målbilder för EU-utvecklingen kommer bara halvvägs i vissa hänseenden och beaktas inte alls i andra. I denna avvikande mening koncentrerar vi oss på aspekter som gäller finansutskottets ansvarsområde.

Redogörelsen går nästan inte alls in på finanskrisen och skattepolitiken lyser med sin frånvaro. Förhoppningsvis får vi se bättre och effektivare insatser på finansmarknaden; ett exempel är skatteparadisen. Vi socialdemokrater anser att både EU och Finland måste agera för att stänga skatteparadisen. Vi behöver ett multilateralt automatiskt informationsutbyte plus effektivare ländervisa specificeringar som tvingar företagen att uppge dotterbolagens inkomster och tala om var de betalar skatt. Utan gemensamma spelregler för Europa får vi inga hållbara resultat.

Redogörelsen säger inte heller någonting om den svarta ekonomin och korruptionen, två områden som kräver konkreta och effektiva åtgärder. Den ekonomiska brottsligheten orsakar stora direkta och indirekta skador för samhället och enskilda aktörer. Bara i Finland beräknas de årliga skadorna på grund av svart ekonomi och den ekonomiska brottsligheten uppgå till hela 5 miljarder euro. Sett i ett EU-perspektiv är beloppen mångdubbelt större om man räknar in länder som är mer korrumperade och sämre övervakade än

Finland. Därför är det extra viktigt att man gör allt för att motverka ekonomisk brottslighet och svart ekonomi på den inre marknaden. Bland annat momsförsummelser har visat sig vara ett allvarligt problem i många EU-stater.

Jordbrukspolitiken ses ur ett snävt perspektiv när regeringen bara koncentrerar sig på att försvara våra särförhållanden. Vi tycker att fokus måste sättas på större miljöhänsyn och landsbygdsutveckling. Finland bör också vara berett att föreslå att åtminstone en del av jordbruksstöden ska återföras till det nationella planet. Villkoret kan vara att det görs inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och att själva stödbeloppen inte behöver ändras. Följaktligen anser vi det nödvändigt att utreda vilka fördelar en partiell nationalisering av jordbruket kan ha för att minska byråkratin och trygga vårt jordbruk. Det ligger utan vidare i varje medlemsstats intresse att budgetmedlen används så exakt och rationellt som möjligt, vilket vore fallet när pengarna inte behöver gå genom EU:s byråkratiska mangel.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att stora utskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 8 maj 2009

Kari Rajamäki /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Reijo Kallio /sd
Pia Viitanen /sd